

Megrendelő:

Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt
1133 Budapest, Pozsonyi út 56.

Ügyszáma:

Lajstromszáma: 9-1/2016/ZsL

**Kertészeti
Igazságügyi
Szakértői vélemény**

Budapest II. kerület, Gül Baba türbéje magánterületi park

Hrsz 13431/1; 13431/2; 13431/3

rekonstrukciója kapcsán
bevizsgált fák
állapotának és kezelésének felülvizsgálata
ügyében

Megrendelő:

Ügyszáma:

Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt
1133 Budapest, Pozsonyi út 56.

Lajstromszáma: 9-1/2016/ZsL

Kertészeti szakértői vélemény

Megrendelő: Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt

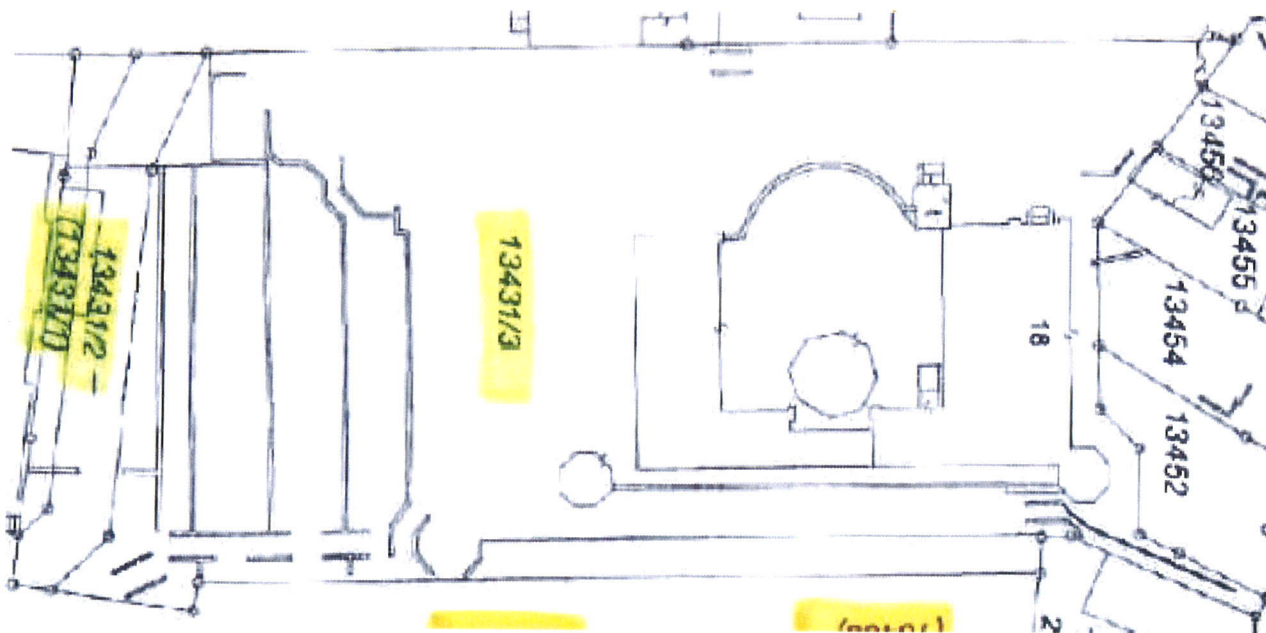
Végzés száma: -

Eljárás tárgya: A szakértői vélemény készült a Budapest II. kerület, Mecset u., Turbán u. és Gül Baba u. közötti területen felújítandó „Gül Baba türbéje” és környezetében (Hrsz. 13431/1; 13431/2; 13431/3) lévő kivágandó, ill. egyéb kezelésre javasolt fák Fakivágási engedélyezési terve

Szakértői vizsgálat tárgya: A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt kezelésében lévő fák FŐKERT ZRT által végzett részleges állapot vizsgálatának, valamint a helyszínnek a felülvizsgálata.

Szakértői feladatok: A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. által feltett kérdések:

1. Szakértő foglaljon állást abban a kérdésben, hogy az engedélyezési terv részét képező Fakivágási engedélyezési terv munkarészben szereplő fák FŐKERT Zrt által 2015. áprilisában elvégzett vizsgálatának megállapításai kellően megalapozottak-e, a Land-A Táj- és Környezetrendezési Műterem által készített fakivágási engedélyezési tervben szereplő fakivágási igény szakmailag helytálló-e

Átadott iratok:

- Fakivágási engedélyezési terv
- FŐKERT Zrt favizsgálati jegyzőkönyve
- Fakivágási és favédelmi terv helyszínrajza
- Favizsgálati és kezelési növénylista
- Földhivatali térképmásolat

A vizsgálat módszere: A fakivágási- és favédelmi terv és mellékletei, az előzetes vizsgálatok áttanulmányozását követően a szakmai normák és gyakorlat áttanulmányozása, valamint a vegetációs időszak alatti helyszíni vizsgálat után a rendelkezésre álló adatok kiértékelése és a szakvélemény kialakítása.

Előzmények: A Gül Baba türbéje és rózsakert, valamint környezete felújítása többek között a területen található faállomány rekonstrukcióját-felújítását teszi szükségessé. A Gül Baba türbéje környezetének tájépítészeti tervezési folyamatának részeként a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt fakivágási engedélyezési tervet készített, melyet az építésügyi hatósághoz be kíván nyújtani, ill. a kiviteli terv alapján az effektív munkavégzést be kívánja indítani.

A vizsgálati lelet

Az építési helyszín különböző területein különböző okok alapján kivágásra, átültetésre ill. egyéb fenntartó kezelésre javasolt fák találhatók.

A tervezési terület fái esetében alapvetően nem a fakivágás, hanem a korrekt kezelési eljárás meghatározása jelenti a legnagyobb nehézséget és problémát.

A Gül Baba türbe kertjében védendő, különleges fák találhatók, melyeknek a szakmailag helyes kezelése rendkívül fontos.

A türbe és a Mecsek u. közötti függőkert területén vitatott sorsú fák és cserjék találhatók, melyek sorsa legalább annyira fontos, mint a türbe kertjének fáié. A vitatott fák helyben való megtartása előnyös lenne, de szakmailag komoly nehézséget jelent a megoldás kivitelezése, a rózsák esetében pedig a megfelelő biológiai erőben való megtartás jelent komoly szakmai kihívást.

A Mecset u. és a türbe közötti területen különböző fák és sarjadékok találhatók, melyek jelentős része invazív, ill. zavaró hatású, vagy építményt veszélyeztető, magról kelt invazív-özönnövény fajhoz tartozó egyed.

Egyes fák sorsa a támfal-építkezés kivitelezése miatt kérdéses, más egyedek invazív-gyomfa-özönnövény voltak miatt nem tarthatók meg, míg további egyedek egészségi állapotuk miatt problémásak.

Az építkezés kivitelezése miatt kérdéses fák esetében esetleg szóba jöhet a fák átültetés utáni tovább nevelése, vagy a fák talaj-életterének megerősítése. Ezt a lehetőséget fiatal vagy előnevelt, 2-5éve kiültetett fák esetében könnyedén kivitelezni lehet. Idős, hosszú ideje helyben növő fák átültetéséhez több évig tartó előkészítésre van szükség, és az áttelepítés rendkívüli műszaki berendezések és technológiák használatát igényli. Ezt a költséges és időigényes eljárást csak valamilyen (spirituális, botanikai, történelmi, stb.) szempontból igazán értékes fa átültetése érdekében szabad felvállalni.

A vizsgált fák között ilyen tulajdonságokkal rendelkező egyedeket nem lehet találni. A gyomosító, invazív, ill. özönnövények közé tartozó egyedek esetében az átültetés természetesen szóba sem jöhet.

A legfiatalabb egyedek a következők:

- Betula pendula (közönséges nyírfa)	10-15 éves
- Acer negundo (zöld juhar)	15-20 éves
- Robinia pseudoacacia (fehér akác)	15-20 éves
- Ailanthus altissima (bálványfa)	2-10 éves

- *Celtis occidentalis* (nyugati ostorfa) 1-20 éves

A *Betula pendula* egyedek, bár láthatóan jól érzik magukat, nem tartoznak a mediterrán fajok közé, így semmilyen szinten nem adják vissza a mediterrán szakrális hely mediterrán hangulatát.

Az *Acer negundo* egyedek invazív voltak miatt nem kerülhetnek átültetésre.

A *Robinia pseudoacacia* egyedek invazív voltak miatt nem kerülhetnek átültetésre.

Az *Ailanthus altissima* egyedek invazív voltak miatt nem kerülhetnek átültetésre.

A *Celtis occidentalis* egyedek özzönövény voltak miatt nem kerülhetnek átültetésre.

A felmérésben szereplő, építési helyszín miatt kivágásra kijelölt fák nagyobb részének életkora ugyan fiatal, botanikailag alacsony értékük miatt esetükben az átültetés szóba sem jöhet.

A leendő építési helyszín területén több invazív-özzönövény fajhoz tartozó egyed található (*Acer negundo*, *Celtis occidentalis*).

A kertészeti szempontok alapján kivágásra javasolt egyedek túlnyomó többsége esetében a faegyed invazív fajok közé tartozása indokolja a kivágást, néhány esetben a fajnak-fajtának nem megfelelő túl sűrű térállás okozta meggyengült fakorona indokolja szakmai szempontok alapján a kivágást.

Az özzönövények (invazív növényfajok) visszaszorítását mind Magyarországon, mind az Európai Unióban jogszabályok segítségével is igyekeznek elérni a törvény hozók:

- 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet

- PE-CONS 70/14

- 13266/14 ADD 1

Vélemény, válaszok a Megrendelő által feltett kérdésekre:

Mind a fakivágási engedélyben szereplő fakivágási javaslatok, mind FŐKERT Zrt faállapot-megállapításai, mind a Land-A Táj- és Környezetrendezési Műterem fakezelési igényei helytállóak.

A fakivágási- favédelmi ill. növénytelepítési tervben szereplő javaslatok alapvetően helytállóak. Mindazonáltal egyes részleteket illetően kiegészíthetők.

A Gül Baba türbe magán területi kertjében védendő, különleges fák találhatók, melyeknek a szakmailag helyes kezelése rendkívül fontos. A kertben található 6db *Cupressus arizonica* (arizonai ciprus) kezelése jelenleg nem megoldott. Évek óta gondozatlanságban tengődnek, megtörténhet, hogy nem élik túl a rekonstrukció építkezését, viszont rendkívül nehezen és költségesen pótolhatók. Azonnali, majd folyamatos, intenzív növényápolási, metszési, tápanyag utánpótlási, öntözési és növényvédelmi munkákat kell végrehajtani a fák életének és esztétikai értékének biztosítása érdekében. Ezen munkálatok nélkül a türbe felújítása elkészülténe idejére a fák olyannyira legyengülhetnek, hogy akár a kipusztulás szélére jutnak, és a költséges felújítás sokat veszítene megjelenésének értékéből.

A türbe és a Mecset utca közötti teraszos függőkert a legvitatottabb terület. A függőkertben a rózsakert korábbi tervezője és kivitelezői évekkal ezelőtt fa ültetéseket

végeztek, melynek eredménye a ma is megtalálható nyírfák (*Betula Pendula*) – 24.; 25.; 26.; 29.; 30.; 31.; 36.; 38.; 39.; 40. - nagyszámú jelenléte (**1., 2. sz. fénykép**).

1.sz fénykép. Az egyik támfal tövébe, közel ültetett nyírfa

2.sz fénykép. Egy másik, támfal tövébe, közel ültetett nyírfa

A faj telepítése egy itteni szubmediterrán mikroklímában egyáltalán nem indokolható (a nyírfa elterjedése egészen a szubarktikus klímáig terjed – vagyis nem a mediterrán, hanem a hidegebb, hűvösebb, párásabb klíma a faj otthona). Következésképp, amennyiben mediterrán kert kialakítása a cél (a török zarándokhely, valamint a mikroklimatikus helyzet okán), a nyírfa jelenléte nem illik bele ebbe a kertbe, egyáltalán nem tükröz mediterrán hangulatot, életérzést. A növényföldrajzi meghatározottságokon túl a nyírfák támfalakhoz rendkívül közeli telepítése a fenti okfejtésen túl egyéb szakmai szempontoknak sem felel meg.

A nyírfán kívül néhány klimatikusan megfelelő fajú példány is található (papíreperfa, berkenye, melyek megfelelnek a szubmediterrán mikroklíma feltételeinek) és könnyedén újra telepíthetők, ezért a három fa – 27.; 28.; 29. – esetében is megfontolható a fa egyedek megtartása, bár ezen egyedek telepítésén tervszerűség tükröződik, hiszen nincsenek olyan közel ültetve a támfalakhoz, mint a nyírfák.

A jelenlegi kertépítész tervező javaslata (a fák kihorgonyozása, gyökérvédelme és tovább növekedésének biztosítása) mindazonáltal megfelelő átmeneti perspektíva, azzal, hogy a szubmediterrán klímának megfelelő fák megfelelő helyre és gyökérvédelemmel való telepítése és eredése után a nyírfák leváltásra kerüljenek. Megfontolandó a gyökérvédelem megakadályozására a nyírfák gyökérvédelem helyi védelmének túl az egész támfal hosszában DUNLOP gyökérvédő lemez beépítése, mellyel biztosítható lenne bármely későbbi fa telepítés károsító hatásának elkerülése.

A fák azonnali kivágása semmiképpen sem megfelelő alternatíva, biztosítani kell a terület részleges – a szubmediterrán mikroklimatikus helyzetnek megfelelő – fával való fedettségét. Biztosítani kell viszont a függőkert jelenlegitől erősebb benapozottságát, a szakrális emlékhely hangulatának biztosítása érdekében.

A teraszokon telepített nagyszámú, változatos megjelenésű rózsatő jelenléte a későbbiekben is kívánatos. A jelenlegi esztétikus állomány áttelepítése legkorábban október közepétől (a vegetációs időszak végétől, ideális esetben a lombhullás után, optimalizált esetben a levelek eltávolításával október közepétől) lehetséges.

A rózsatövek túlélését és újlagos díszítő hatását biztosítani lehet nagyméretű (30-50l-es) faiskolai konténerekbe telepítéssel, melyeket környékbeli közparkok jól benapozott pontjain elhelyezve és intenzíven gondozva, a rózsatövek átvészeltetik az építkezés időszakát (természetesen az intenzív gondoskodás-fenntartás nem maradhat el), sőt, megerősödve, nagyobb díszítő értékkel támogathatja a zarándokhely értékét. A konténerekbe ültetéskor gondoskodni kell 2-3kg/m³ tartós hatású (12-14hónap) műtrágya ültető közegbe keveréséről a tápanyag utánpótlás biztosítása érdekében.

A teraszokon élő többi növény pótlása a növénytelepítési tervnek megfelelően korrekten elvégezhető.

A türbe támfala alatti sétány mentén, ill. a Mecset u. területével határosan kifejezetten sok gyomosító, ún. özönnövény, ill. kifejezetten invazív növényegyed található (*Celtis occidentalis*, *Ailanthus altissima*, *Robinia pseudoacacia*). Ezeket a jellemzően madarak vagy a szél által elhullajtott magvakból kikelt fákat a terület megtisztítása érdekében el kell távolítani a területről. Számos példány kifejezetten veszélyezteteti az egyébként nagy magasságú támfalak statikai állékonyságát (**3., 4., 5. sz. fénykép**).

3.sz fénykép. Két támfal között megtelepedett bálványfa magoncok tömege

4.sz fénykép. A Gül Baba türbe alatti sétány támfalának szélén megeredt akác fa

5.sz fénykép. A Gül Baba türbe alatti sétány támfalát veszélyeztető magról kelt ostorfa

A türbe és a Gül Baba u. között, az ingatlanhoz tartozik a támfal alatt egy néhány méter széles, gondozatlan, fákkal-cserjékkel sűrűn benőtt, felnyurgult és bozótos terület. A terület magról kelt juhar, nyír és kőris fák által sűrűn benőtt, de bálványfa is található köztük. A bálványfa kiirtása kötelező, a többi fa közül néhány korai juhar (*Acer platanoides*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) szelektíven megtartható, a többi kivágása után a támfal alatt kis koronájú szubmediterrán fafajok ültetendők.

A fakivágási engedélyezési tervben szereplő, kivágásra javasolt fák jegyzékében szereplő egyedek fakivágási indokai helytállóak, visszafogottak.

A kivágások egy részét a tervezett támfal-felújítás fizikai helyigénye, ill. statikai szempontok indokolják.

A kivágások másik részét a 3D fakopp vizsgálatokkal is alátámasztott egészségügyi állapotromlások is alátámasztják.

A kivágások harmadik részét a vonatkozó jogszabályokban felsorolt invazív fajokhoz tartozás (a jogszabály az invazív fajok egyedeinek irtását rendeli) indokolja.

A kivágások negyedik részét korábban lezajlott pusztulás indokolja, az elpusztult faegyedek tuskója, kiszáradt törzse a területen jelenleg még fennmaradt.

Debrecen, 2016. július 12.

Zsila László

Kertészeti növénytermesztési szakértő

Öntözéses gazdálkodási szakértő

Szakmakód: 748757

007337/2005

Zsila László

okl. kertészmérnök

igazságügyi szakértő

szakterület: Kertészeti növénytermesztés

Parképítés és zöldfelület fenntartás

Öntözéses gazdálkodás

Igazolvány szám: 007337